

VENDIM
Nr. 25, datë 10.5.2016

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:
Bashkim Dedjakryetar i Gjykatës Kushtetuese

Sokol Berberi	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“
Gani Dizdari	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“
Vladimir Kristo	anëtar i	“	“

me sekretare Edmira Babaj, në datën 3.12.2015 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen nr. 69/23 Akti, që i përket:

KËRKUES: Konxhe Lakra (Xhaja), Hysen Dudija, përfaqësuar në gjykim me prokurë të posaçme nga avokat Dhimitraq Prifti.

SUBJEKT I INTERESUAR: Gjykata e Apelit Tiranë, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr. 94, datë 2.2.2009 të Gjykatës së Apelit Tiranë; nr. 00-2014-496(44), datë 23.1.2014 të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 43, 44, 49 dhe 134/1/g të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes Vladimir Kristo, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuësve, që janë shprehur për pranimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kërkuësit janë ekspertë kontabël të autorizuar. Në vitin 2001, me vendim të Gjykatës së Apelit Tiranë, ata janë caktuar për të kryer ekspertimin kontabël në çështjen penale me nr. 16 akti dhe nr. 536 vendimi, datë 24.12.2001, me të pandehur shtetasin Vehbi Alimuça. Detyra e tyre konsistonte në vlerësimin e situatës ekonomike dhe nxjerrjen e të dhënave të përpunuara për shoqërinë huamarrëse “Vefa Holding”. Ata kanë realizuar aktin përkatës në atë gjykim, por nuk janë paguar për punën e kryer.

2. Në këto kushte kërkuësit i janë drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, në rrugë civile, me kërkesëpadi me objekt detyrimin e subjektit të interesuar, Gjykatës së Apelit Tiranë, t’ju shpërblejë punën për kryerjen e aktit të ekspertimit.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 9511, datë 27.12.2007, ka vendosur pranimin e kërkesëpadisë.

4. Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 94, datë 2.2.2009, ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së shkallës së parë dhe pushimin e gjykimit të çështjes. Ajo ka arsyetuar se në rastin në shqyrtim nuk ndodhej përpara një marrëdhënieje juridiko-civile midis palëve ndërgjyqëse, në mënyrë që konflikti midis tyre të zgjidhej nga gjykata civile. Shpërblimi i ekspertit caktohet me vendim gjyqësor penal për të cilin ata janë thirrur si ekspertë, prandaj kërkuësit nuk legjitimohen të kërkojnë detyrimin përkatës si ekspertë. Çështja hyn në juridiksionin penal, pasi është gjykata penale ajo që ka dhënë vendimin për të zgjidhur mosmarrëveshjen. Sipas Gjykatës së Apelit çështja duhet të pushohet edhe për shkakun tjetër se çdo detyrim i rrjedhur nga procedimi penal i përfunduar në vendim, në formën e detyrimit për shpenzimet procedurale,

ekzekutohet nga zyra e përmbartimit.

5. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2014-496 (44), datë 23.1.2014, në seancë gjyqësore në dhomë këshillimi, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr. 94, datë 2.2.2009 të Gjykatës së Apelit Tiranë.

II

6. *Kërkuesit* i janë drejtuar kësaj Gjykate duke pretenduar shfuqizimin e vendimeve objekt kërkese. Ata kanë parashtruar në mënyrë të përmbledhur se:

6.1. Gjykata e Apelit ka gabuar kur ka përcaktuar se nuk ndodhej përpara një marrëdhënieje juridiko-civile, pasi marrëdhëniet midis kërkuesve dhe gjykatës që i ka thirrur si ekspertë janë të raportit punë-shpërblim.

6.2. Gjykata e Apelit, edhe pse ka vendosur në bazë të nenit 485/2 të KPP-së, e ka interpretuar atë në mënyrë të gabuar dhe ka vendosur në kundërshtim të hapur me përmbajtjen e tij.

6.3. Gjykata e Apelit ka cenuar nenin 44 të Kushtetutës, pasi kërkuesit pretendojnë të zhdëmtohen për një drejtë të shkelur.

6.4. Gjykata e Apelit ka arsyetuar në kundërshtim me nenin 32 të KPC-së kur ka vendosur lidhur me mungesën e legjitimitetit të kërkuesve për të ngritur një padi të tillë.

6.5. Vendimi i Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë është kontradiktor, sepse edhe pse pranon detyrimin për shpërblim të ekspertëve, nuk i jep rrugëzgjidhje mosmarrë-veshjes.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuesve

7. Gjykata vlerëson se kërkuesit legjitimohen *ratione personae*, në kuptim të rregullimit kushtetues të neneve 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës, dhe *ratione temporis*, pasi pretendimet e tyre janë paraqitur brenda afatit ligjor dyvjeçar të parashikuar nga neni 30/2 i ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë".

8. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae* Gjykata ka theksuar se bazuar në nenin 131/f të Kushtetutës ajo vendos për gjykimin përfundimtar të ankesave të individit për shkeljen e së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi ai të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e kësaj të drejte, çka nënkupton që kërkuesi duhet t'i shfrytëzojë, në shkallët e sistemit gjyqësor, të gjitha mjetet e lejueshme dhe mundësitë procedurale për vendosjen në vend të së drejtës së pretenduar. Mjetet ligjore konsiderohen të shteruara kur, në varësi të rrethanave të çështjes, rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi (*shih vendimin nr. 48, datë 6.7.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

9. Në rastin në shqyrtim, Gjykata konstaton se kërkuesit nuk kanë në dispozicion mjet tjetër për të kundërshtuar vendimin e Gjykatës së Apelit dhe atë të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë. Për këtë arsye ata legjitimohen t'i drejtohen me kërkesë kësaj Gjykate. Gjithashtu, Gjykata çmon se pretendimet e kërkuesve *prima facie* bien në fushën e veprimit të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së, prandaj ato do të shqyrtohen në vijim në kënd-vështrim të standardeve që imponon procesi i rregullt ligjor në kuptimin kushtetues.

B. Për cenimin e së drejtës së aksesit dhe të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor

10. Kërkuesit pretendojnë se Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë kanë gabuar në përcaktimin e marrëdhënies juridike ndërmjet palëve. Ato, edhe pse kanë vendosur në bazë të nenit 485/2 të KPP-së, e kanë interpretuar atë në mënyrë të gabuar. Sipas kërkuesve, vendimi i Gjykatës së Apelit dhe ai i Gjykatës së Lartë janë kontradiktorë, sepse edhe pse pranojnë detyrimin për shpërblim të ekspertëve, nuk i japin rrugëzgjidhje mosmarrëveshjes.

11. Bazuar në parimin *jura novit curia* Gjykata ka theksuar se ajo mund të vlerësojë vetë nëse pretendimet e ngritura në kërkesë bien në fushën e veprimit të një dispozite të caktuar, që nuk

është parashtruar para saj dhe se ajo nuk e konsideron veten të detyruar nga cilësimi që u është bërë fakteve të çështjes nga kërkuuesi (*shih vendimin nr. 27, datë 9.5.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se pavarësisht nga mënyra e formulimit të kërkesës, pretendimet e kërkuësve se Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë nuk i kanë dhënë rrugëzgjdhje mosmarrëveshjes, duhet të trajtohen në këndvështrimin e respektimit të së drejtës së aksesit në gjykatë, si dhe të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor.

12. Në jurisprudencën e saj Gjykata është shprehur se e drejta për t'iu drejtuar gjykatës është një nga elementet më të rëndësishme të procesit të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (KEDNJ). Kjo e drejtë e individit nuk përfshin vetëm të drejtën për të filluar një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal. Administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë për t'i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. Mohimi i së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare prej saj për pretendimet e ngritura, përbën cenim të së drejtës themelore për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 28, datë 15.3.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

13. Gjithashtu, Gjykata ka vlerësuar se neni 42 i Kushtetutës sanksionon në vetvete jo vetëm të drejtën e individit për t'iu drejtuar gjykatës, por edhe detyrimin e shtetit që t'ia garantojë atij këtë akses. Gjykata ka konsideruar se sipas këtij neni detyrimi për të garantuar të drejtën efektive të aksesit në gjykatë nuk nënkupton thjesht mungesën e një ndërhyrjeje, por mund të kërkojë ndërmarrjen e veprimeve pozitive nga ana e shtetit. Në rast se mohohet një e drejtë e tillë, procesi konsiderohet jo i rregullt, sepse aksesit në gjykatë është para së gjithash një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera. Shteti i së drejtës nuk mund të konceptohet pa u njohur individëve të drejtën dhe mundësinë për t'iu drejtuar gjykatës (*shih vendimin nr. 67, datë 17.11.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Ky qëndrim i Gjykatës është në një linjë me qëndrimet tashmë të konsoliduara të GJEDNJ-së apo gjykatave të tjera simotra. GJEDNJ-ja, që në vitin 1975, në çështjen *Golder kundër United Kingdom* (çështja 4451/70, vendimi datë 21.2.1975, § 35), është shprehur se “do të ishte e pakonceptueshme, sipas mendimit të Gjykatës, që neni 6 § 1 të përsëruar në detaje garancitë procedurale që u ofrohen palëve gjatë një procesi dhe të mos mbrojnë në radhë të parë atë që në fakt bën të mundur përfitimin e garancive të tilla, që është aksesit në një gjykatë. Karakteristikat e procedurave gjyqësore, të tilla si: rregullsia, publiciteti dhe shpejtësia, nuk do të kenë fare vlerë nëse nuk ka procedura gjyqësore”. Pra, duke bërë një interpretim të të “drejtave efektive”, GJEDNJ-ja në vendimin *Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar* përcaktoi se garancitë e procesit të rregullt ligjor, të parashikuara në detaje nga neni 6 i KEDNJ-së, do të ishin të pavlefshme nëse do të ishte i pamundur fillimi i një procesi gjyqësor¹.

15. GJEDNJ-ja edhe në çështjen *McElbinney kundër Irlandës* (aplikimi nr. [31253/96](#), § 33), si dhe në çështjen *T.P. dhe K.M. kundër Mbretërisë së Bashkuar* (aplikimi nr. [28945/95](#), § 96), ka rithekruar se e drejta e aksesit “është një aspekt i pandarë i garancive të mishëruara në nenin 6, duke iu referuar parimeve të shtetit të së drejtës dhe të shmangies së pushtetit arbitrar, që qëndrojnë në themel të Konventës. Kështu, neni 6 § 1 i siguron gjithsecilit të drejtën për të pasur çfarëdo pretendimi në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij civile përpara një gjykatë”.

16. Nga sa më lart, Gjykata vlerëson se në aspektin kushtetues dhe në këndvështrimin e mjetit efektiv, e drejta e aksesit hyn në të drejtat themelore të individit, të cilat në çdo rast duhet të garantohen nga gjykatat. Çdo mosmarrëveshje apo kundërshti ndërmjet organeve shtetërore dhe individit duhet të ketë si destinacion përfundimtar gjykatat, të cilat duhet t'u japin përgjigje pretendimeve të tyre. Në këtë kuptim, gjykatat e juridiksionit të zakonshëm brenda hapësirës së juridiksionit të tyre dhe në respekt të parimit të gjykatës së caktuar me ligj, si dhe të parimit të kushtetutshmërisë, gjatë shqyrtimit të mosmarrëveshjeve janë të detyruara të zbatojnë të drejtat

¹ Shih *The European Convention on Human Rights*, Jacobs & White, Oxford, Fourth Edition, f. 170.

dhe standardet kushtetuese.

17. Lidhur me standardin e arsytimit të vendimit, Gjykata ka theksuar domosdoshmërinë e arsytimit të vendimeve gjyqësore si një garanci për procesin ligjor. Vendimi duhet të mbështetet vetëm mbi faktet që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor dhe duhet të përmbajë bazën ligjore mbi të cilën bazohet zgjidhja e mosmarrëveshjes, analizën e provave dhe mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Funkzioni i një vendimi të arsyetuar është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë (*shih vendimin nr. 18, datë 15.3.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë drejtim, vendimi gjyqësor në çdo rast duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre dhe në shërbim dhe funksion të njëra-tjetrës. Argumentet e pjesës arsyetuese duhet të jenë të bazuara dhe të lidhura logjikisht, ato duhet të formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, i cili përjashton çdo kundërthënie, kontradiksion të hapur ose të fshehtë. Këto argumente duhet të jenë, gjithashtu, të mjaftueshme për të mbështetur dhe pranuar pjesën urdhëruese (*shih vendimet nr. 3, datë 26.1.2015; nr. 63, datë 23.9.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Zbatimi i këtij parimi është vlerësuar nga Gjykata rast pas rasti, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsytimin e vendimeve të tyre. Ajo ka verifikuar nëse vendimi i kundërshtuar është logjik, ka kundërthënie, përmban referenca në ligjin e zbatueshëm dhe nëse respekton të gjitha elementet e sipërpërmendura. Gjykata ka theksuar, gjithashtu, se detyrimi për të respektuar këtë standard ndryshon në varësi të rrethanave të çështjes konkrete dhe natyrës së vendimit dhe se masa e arsytimit varet nga natyra e vendimit në fjalë (*shih vendimin nr. 18, datë 15.3.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Në rastin në shqyrtim, nga vendimet bashkëlidhur kërkesës, Gjykata konstaton se kërkuessit, me vendim të Kolegjit Penal të Gjykatës së Apelit Tiranë, janë caktuar për të kryer ekspertimin kontabël në çështjen penale me nr. 16 akti dhe nr. 536 vendimi, datë 24.12.2001, me të pandehur shtetasin Vehbi Alimuça. Detyra e tyre konsistonte në vlerësimin e situatës ekonomike dhe nxjerrjen e të dhënave të përpunuara për shoqërinë huamarrëse "Vefa Holding". Ata kanë realizuar aktin përkatës në atë gjykim, por nuk janë paguar për punën e kryer. Ata i janë drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë duke kërkuar shpërblimin për detyrën e lartpërmendur. Kjo e fundit ka pranuar kërkesëpadinë duke arsyetuar se në bazë të neneve 183/2 dhe 485 të KPP-së, shpërblimi i ekspertëve përcaktohet me urdhër të organit dhe parapaguhet nga shteti. Në rastin në shqyrtim, llogaritja e shpërblimit të kërkuessve është bërë në bazë të aktit të ekspertimit të realizuar në gjykim nga ekspertët që caktoi gjykata.

20. Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së rrethit dhe pushimin e çështjes me arsytimin se shpërblimi i ekspertit caktohet me vendimin gjyqësor penal nga gjykata që i ka thirrur si ekspertë, prandaj kërkuessit nuk legjitimohen të kërkojnë detyrimin e tyre përkatës si ekspertë në gjykatën civile. Sipas Gjykatës së Apelit çështja hyn në juridiksionin penal, pasi është gjykata penale ajo që ka dhënë vendimin për të zgjidhur mosmarrëveshjen. Po këtë qëndrim ka mbajtur edhe Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë.

21. Nga sa më lart, Gjykata konstaton se Gjykata e Apelit edhe pse ka arsyetuar se çështja nuk hyn në juridiksionin civil, pavarësisht parashikimit të nenit 61 të KPC-së, sipas të cilit kur gjykata konstaton se nuk është kompetente për gjykimin e çështjes kryesisht vendos moskompetencën e saj dhe i dërgon aktet në gjykatën kompetente, jo vetëm nuk ia ka dërguar aktet gjykatës penale, por i ka hyrë shqyrtimit të themelit duke vendosur pushimin e çështjes.

22. Për më tepër, Gjykata konstaton se pushimi i çështjes nga ana e vendimit të Gjykatës së Apelit, i lënë në fuqi nga Gjykata e Lartë, i ka mbyllur përfundimisht kërkuessve mundësinë e një zgjidhjeje përfundimtare të çështjes, pasi në kushtet kur procesi penal, në të cilin ekspertët janë thirrur, ka përfunduar, ata nuk mund të ankohen më ndaj vendimit penal, sepse nuk janë palë ndërgjyqëse të tij.

23. Gjithashtu, Gjykata vëren se mangësitë e Gjykatës së Apelit nuk janë korrigjuar as nga

vendimi i Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, i cili, në ndryshim nga Gjykata e Apelit, edhe pse çmon se kërkuesit kanë interes të ligjshëm për të paraqitur kërkesëpadinë, në mënyrë alogjike ka vlerësuar se rruga e zgjedhur nga kërkuesit për të realizuar këtë të drejtë është e gabuar (*shih paragrafin nr. 24 të vendimit të Gjykatës së Lartë*). Gjykata konstaton se edhe pse të dyja gjykatat (Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë) në vendimet e tyre arsyetojnë se ekspertët sipas ligjit (nenet 183/2 dhe 485/2 të KPP-së) duhet të shpërblehen për punën e kryer, në mënyrë kontradiktore nuk vendosin në favor të zgjidhjes në themel të çështjes.

24. Bazuar në këto konstatime, Gjykata vlerëson se vendimet e kundërshtuara, duke qenë të pasakta dhe kontradiktore, kanë ndikuar edhe në cenimin e së drejtës së aksesit substancial të kërkuesve. Në këtë këndvështrim, Gjykata në jurisprudencën e saj ka përcaktuar disa standarde kushtetuese, të cilat janë të lidhura nga pikëpamja organike dhe funksionale me njëra-tjetrën në mënyrë të tillë që cenimi i njërit standard ndikon në mënyrë të pashmangshme në cenimin e të tjerave. Konkretisht, e drejta për të pasur akses në gjykatë i garanton individit të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare prej saj, të arsyetuar, për pretendimet e ngritura (*shih vendimin nr. 62, datë 23.9.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuesve për cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, janë të bazuara.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin e kërkesës.
 - Shfuqizimin si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimeve nr. 94, datë 2.2.2009 të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe nr. 00-2014-496(44), datë 23.1.2014 të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë.
 - Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit Tiranë.
- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Vitore Tusha, Besnik Imeraj, Gani Dizdari, Fatmir Hoxha, Vladimir Kristo, Fatos Lulo

Anëtar kundër: Sokol Berberi